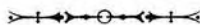

ki. E tisztében egyik megalapozója lett a nyolcvanas években a Visegrádi palotajátékok országos hírnévre szert tett programjának. Noha kezdeményezéseit a megye vezetői részéről gyakran kísérte értetlenség és bizalmatlanság, szakmai munkája elismeréseként 1987 januárjában kinevezték a Művelődésügyi Minisztérium osztályvezetőjévé. A rendszerváltás éveiben, amikor átvette a közművelődési főosztály irányítását, minden energiájával a falusi művelődés megújításán munkálkodott. Sikerek és csalódások kísérték tevékenységét ezekben az években, mígnem az utóbbiak elvezettek odáig, hogy teljes pályamódosítást hajtson végre. 1992-ben kérte felvételét a Magyar Országos Levéltárba, ahol a polgári kori osztály főlevéltárosaként minden energiáját a kutató munkára fordíthatta. Óriási élményként élte meg a magyar aranykor forrásainak megismerését. „Soha nem felejttem el, amikor a Képviselőház iratai között a kezembe akadt Deák Ferenc ceruzával, egy kis cetlire írt néhány soros feljegyzése: bizony elhomályosult a szemem az örömtől, hogy kezemben tarthattam ennek a géniusznak a saját kezű feljegyzését.” – írta az életéről készített számvetésben a *Honismeret* c. folyóiratban. A levéltárban szerzett anyagismeret kapcsolta őt a jogtörténethez. 1998-ban az ELTE ÁJK Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszékén megbízott előadóként forrásismeretet, forráselemzést kezdett tanítani. Ebben az esztendőben kapott megbízást a le-

véltár tájékoztatási és közművelődési tevékenységét irányító főigazgató-helyettesi munkakörének ellátására. Ismereteit értékelve meghívták a *Révai Új Lexikona* egyik szerkesztőjének, s így jelentős szerephez jutott e fontos kézikönyv arculatának kialakításában. Az új évezred kezdetén felvállalta a kiváló levéltáros előd, Trócsányi Zsolt kéziratban maradt munkájának (*Az erdélyi fejedelemség törvényalkotásai*) sajtó alá rendezését és szerkesztését. Ez is erősítette jogtörténeti kötődését, ami az évek során mind közelebb hozta a tanszéken végzett munkához. Így került sor arra, hogy 2003-ban a Mezey Barna, Máthé Gábor, Stipta István, Révész T. Mihály részvételével újjáalakult szerkesztő bizottság felkérte őt az akkor már egy évtizede szünetelő folyóirat szerkesztői feladatainak ellátására. A nyugállományba vonulás idején ez páratlanul új kihívást jelentett a számára. Jogászok és történészek tucatjait nyerte meg a folyóirat szerzőjének, bízást mondhatjuk, hogy az állam- és jogtörténet művelőinek elitjét gyűjtötte a lap köré. Az egyre jobban elhatalmasodó betegség azonban mindjobban a betegágyhoz bincselte, ezért 2006 végén a szerkesztői munkát átadta utódának. Ettől kezdve csak a telefoni kapcsolat maradt egykori munkatársaival, majd lassan az is megszűnt. Az örökké tevékeny, fáradhatatlan szervező, kutató végleg távozott közülünk.

Gecsényi Lajos

Tóth Bélára emlékezve

„Élni úgy kell, mintha minden cselekedetünk utolsó lenne az életben”

Bélus! Nem tudom, így szólítottak-e kis- és középkorban, munkahelyi és családi környezetben, nálunk, a jogtörténeti tanszéken ezt szoktuk meg. S ha kimondjuk azt, hogy Bélus, mindenki ugyanarra gondol. Igaz, a fiatalabbak, akiknek a szájára könnyebben jött a szó: **Béla bácsi**, nehezebben szokták, de ma már mindenki így emlékszik: Bélus.

Eljött az idő, hogy búcsúzzunk. Kihez beszéljek vajon? Hozzád vagy magunkhoz? Téged szólítsalak meg így, utoljára, vagy mindazokat, akik elköszönni akarnak Tőled? Ha hozzád szólok, **személyesebbnek** tűnik, az egyes szám harmadik személy olyan személytelen, távolságtartó az istenhozzád. Ugyanakkor Rólad másnak könnyebb szólni, hiszen szemtől szembe az ember nehezebben dicsér.

De a személyválasztás alapvetően nem erről szól. A „Te” vagy az „Ő” kifejezi a búcsú hangsúlyait is. **Neked, hozzád szól-e a búcsú vagy nekünk, itt**

maradtaknak? Neked van-e szükséged rá inkább vagy nekünk? Én úgy gondolom, a válasz, meglehetősen egyértelmű. Őrt hagyta magad után, melyet mi érzékelünk, ami nekünk fáj. Érzéseinkkel nekünk van több dolgunk. Vagy legalábbis azt hiszem.

Az élet **eszalósen illékony**, s megvan a saját sorsa. Múltával emlékezteté válik, majd a generációk cseréjével **foszladozni kezd** a kép, s az életutak, örömök és fájdalmak, tervek és beteljesülések megkopott, elmosódó fényképekké vagy homályos videofelvételekké válnak. Ez természetes rend és kegyetlen leszámolás az egyedi léttel.

Ami aktívan megmarad belőle, az az élők közötti **emlékezet**. Kimerevített pillanatok egy mozgófilmből, **a múltidézés képei**, melyeket őrzünk magunkban, s míg életünk tart, velünk maradnak.

Ahogy lázás tervezéssel formáltad a Jogtörténeti Szemle arculatát, hoztad az illusztrációkat a Borsszem Jankóból, vagy vadásztad azokat az interneten.

Ahogy munkádat végezted a szerkesztendő könyvek kéziratain. Ezer év magyar jogszabályain és a levéltárban fellelt Trócsányi-kéziraton.

Ahogy a csillogó szemű fiatal joghallgatókat próbáltad bevezetni türelmesen a levéltártudomány rejtelmeibe, az oklevélolvasás eufóriájába, izgalommal szervezve a levéltár-látogatásokat.

Ahogy kitartással és lelkesedéssel építetted a hidakat, erősítetted a kapcsolatokat jogtörténészek és levéltárosok, jogászok és historikusok között.

Ahogy a halk szóval mondtad el a legfontosabb dolgokat is. Nagyobb hatással, mint bárki, aki harsogott. Szerényen. Alázattal a másik ember érzelmei előtt. Értve és érezve a másikat.

Ahogy ülsz a tanszéken a kis kerek asztal mellett és elegáns mosollyal nyugtázod a legvadabb vicceket is.

Az az izgalom, ahogyan cseréled a jazz és boogie lemezeket Ágival. Ahogy a Fenyő-koncertre készülsz.

Ahogy enni tudtál. Abban műértői élvezet és művészet testesült meg.

Aztán később, a fájdalomon, a betegségen átütni próbáló derű éveiben. Amikor már nehezedre esett mozogni, pedig táncoltál volna, fájdalom volt enni, pedig gurmankodtál volna.

Ezek a képek bennünk vannak, belénk égtek, hordozzuk magunkkal, és velünk fognak csak elmúlni.

De szerencséd is volt: olyat hagyhattál magad mögött, ami materiálisan maradandó: a Jogtörténelmi Szemle, melyet szemünk láttára teremtettél, ott van a könyvtárak polcain, olvasható a digitális világhálón. Ez már egy csöpp esély a hosszú léthez.

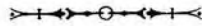
Tudod, Bélus, az egyes szám első személy azért rossz, mert nem ad lehetőséget a jelzők felsorolására.

Hogy néz az ki, hogy valakinek szemébe mondják, amiért szerették: hogy jó ember volt, hogy barát volt, hogy nyitva volt a szíve. Ezeket igazán csak harmadik személyben lehet elmondani. Márai (persze, mert képes volt rá) művészi fortéllal tett kísérletet az élet tegező értékelésre. Hadd emeljek ki ebből egy kis részletet.

„Ember módra élsz, ha igazságosan élsz. Ha minden cselekedeted és szavad alján a szándék van: nem ártani az embereknek. Ha megkísérled – feltűnés és hiú szerep nélkül – segíteni az embereknek. Néha csak azzal, hogy nem hallgatod el az egyszerű igazságokat. Néha csak azzal, hogy nem mondd tovább, amit mások hazudnak. Néha csak azzal, hogy nem mondasz igent, amikor mindenki kiabál: 'Igen, igen!' Egy életen át, következetesen, nem beleegyezni abba, ami az emberek hazugsága, nagyobb hősiesség, mint alkalmilag hangosan és mellvegegetve tiltakozni ellene. A halálos ágyon csak akkor pihensz nyugodtan, ha mindennap, minden öntudattal az igazságot szolgáltad. Néha nagyon egyszerű és kicsinyes az igazság. De te ne válogass. Ennyi az élet értéke.”

Bélus, Te így tettél. Ezért volt köztünk a helyed. Köszönjük.

Mezey Barna

- **2010. április 8-án**, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Kari Tanácstermében került sor a kari kiadványok tavaszi bemutatójára. Gellér Balázs *A magyar büntetőjog tankönyve I. Általános tanok* című tankönyvét Bárd Károly egyetemi tanár, Hoffman István *Önkormányzati közszolgáltatások szervezése és igazgatása. Az elmélet és a gyakorlat tükrében* című monográfiáját Fazekas Marianna tanszékvezető habilitált egyetemi docens, Zsidai Ágnes *Jogbölcséleti torzó. Bibó István jogbölcséleti írásainak rekonstrukciója* című könyvét Nagy Endre egyetemi tanár, Filó Mihály *Az eutanázia a büntetőjogi gondolkodásban* című kötetét Tóth Mihály tanszékvezető egyetemi tanár, a Jakab András szerkesztésében készült, *Az alkotmány kommentárja* című kötetet Dezső Márta tanszékvezető egyetemi tanár, Hamza Gábor *Entstehung und Entwicklung der modernen Privatrechtsordnungen und die römischrechtliche Tradition* című monográfiáját Nótári Tamás habilitált egyetemi docens mutatta be.

- **2010. április 9-én**, az ELTE Bölcsészettudományi Kar Történelmi Intézetének Könyvtárában, a Magyar Történelmi Társulat Egyháztörténelmi Tagozatának szervezésében Borsodi Csaba tartott előadást *Egyházi levéltárügy Magyarországon* címmel.

- **2010. április 21-én**, az Országos Rendőr-főkapitányság Auditoriumában, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaság és az Országos Rendőr-főkapitányság Szóvivői Iroda szervezésében, a „Rendőrség Napja” rendezvény-

sorozathoz kapcsolódóan rendezték meg a *Titkosrendőrség Magyarországon, 1785–1990* című konferenciát. Bencze József r. altábornagy, országos rendőrfőkapitány megnyitója után Csóka Ferenc (Titkosrendőrség kérdése Magyarországon, 1785–1825), Soós István (József nádor rendőri megfigyelése, 1805–1825), Pajkossy Gábor (Sedlnitzky magyarországi hálózata 1848 előestéjén), Urbán Aladár (Levéllenőrzés 1848-ban), Deák Ágnes (Államrendőrség Magyarországon, 1849–1867), Ress Imre (Andrássy Gyula külügyminiszter és a hírszolgálat átalakítása, 1871–1879), Csóka Györgyi (Magyar elhárítás, 1878–1918), Varga Krisztián (Baloldaliak megfigyelés alatt, 1919–1945), Néma Sándor (Győri rendőrség a hungarista tisztviselők ellen, 1938–1944), Müller Rolf (A politikai rendőrség megszervezése, 1945–1946), Takács Tibor (A Belügyminisztérium Politikai Nyomozó Főosztálya, 1957–1962), Varga Attila (A Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnöksége) tartott előadást.

- **2010. április 23-án**, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán, az ELTE AJK Doktori Tanácsa (KDT) szervezésében került sor az ELTE megalakulásának 375. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi konferenciára. Király Miklós dékán és Gönczöl Katalin, a KDT elnöke megnyitója után doktorandusz hallgatók az Agrárjogi, szövet-

HÍREK